

Bölüm 8

KADIN İÇ GENİTAL ORGANLAR

Bahar KARTAL

Dişi üreme sistemi iç ve dış genital organlardan oluşur. İç genital organlar, ovaryumlar, tuba uterinalar, uterus ve vajina olmakla birlikte pelvik kavitenin içinde ve perineumda yer alırlar. Dış genital organlar ise, mons pubis, labiyum majuslar ve minuslar, klitoris, vestibül ve vajina açıklığı, himen ve dış üretra ağızıdır. Dişi üreme organları puberteden menapoza kadar düzenli siklik değişikliklere uğrar. Cinsel olarak matur dişilerde ovaryumlar, tuba uterinalar ve uterus nöral aktivite ve hormon seviyelerinin her menstrual siklusta ve gebelik sırasında değişimleri ile ilişkili belirgin yapısal ve fonksiyonel değişiklikler gösterir. Menstrual siklusun menarş adı verilen ilk başlangıcı dişilerde 9 ile 14 yaş arasında ortaya çıkar ve menarş pubertenin bitişini ve reproduktif yaşamın başlangıcını işaret eder. Menstrual siklusun uzunluğu ortalama 28-30 gün arasındadır. 45-55 yaşlar arasında menstrual siklus seyrekleşir ve sonunda durur (Sadler, 2005).

OVARYUMLAR

Ovaryum Gelişimi

Embriyonun cinsiyeti fertilizasyon sırasında belirlenmiş olmasına rağmen, gelişimin 7. haftasına kadar gonadlar erkek yada dişi morfolojik özelliklere sahip deşillerdir. Gonadlar, epitel ve altındaki mezenşimin artışıyla bir çift uzunlamasına genital veya gonadal kabarıklık olarak ortaya çıkar. Primordiyal germ hücreleri epiblasttan köken alırlar, primitif çizgi boyunca göç eder ve fetal hayatın üçüncü haftasında vitellus kesesi duvarındaki endotel hücrelerinin arasına yerleşir. Dördüncü haftada ameboid hareketlerle son bağırsağın mezenteri boyunca ilerlerler ve beşinci haftanın başında primitif gonadlara ulaşırlar, altıncı haftada genital sırtları işgal ederler (Sadler, 2005). Primordiyal germ hücreleri genital sırtlara ulaşamadığı takdirde gonadlar gelişemez. Gonadların over veya testise farklanmasında, primordiyal germ hücrelerinin indükleyici etkisi vardır (Motta, Makebe & Notta, 1997, Ross & Pawlina, 2011).

Primordiyal germ hücrelerinin primitif gonadlara yerleşmesiyle genital sırttaki epitel hücreleri uyarılarak proliferolurlar ve alttaki mezenşim hücreleri içine girerek primitif cinsiyet kordonlarını oluştururlar. Bu dönemdeki erkek ve dişi

KAYNAKÇA

- Ackermann, U. (2006). *PDQ Fizyoloji*. (Alican İ. Çev. Ed). İstanbul: Medikal Yayıncılık.
- Arinci, K. & Elhan, A. (2001). *Anatomi*. (3.Baskı.) Ankara: Güneş Kitabevi.
- Attar, E. & Ata, B.(2007). *Gomel' in Jinekolojisi*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Berek, J.S. (2004).*Novak Jinekolojisi*. (Erk A Çev. Ed.). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Bloom, L.W. & Fawcet, D.W. (1986). *A Textbook of Histology*. (11 th Ed). Toronto: Igaku-Shoin/ Saunders International Edition.
- Clement, P.B. (2002).Anatomy and Histology of the Ovary. **Kurman**, Robert J. (Ed.), *Blaustein's Pathology of the Female Genital Tract* (649-650) . Springer.
- Eroschenko, V.P. (2001). *Di Fiore Histoloji Atlas*. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Ganong, W.F. (2002). *Tıbbi Fizyoloji*. (Türk Fizyolojik Bilimler Derneği) .İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Gartner, L.P. & Hiatt, J.L. (2007).*Color Textbook of Histology*. (3rd Ed). Philadelphia.
- Gleicher ,N., Weghofer, A. & Barad ,DH. (2011). Defining ovarian reserve to better understand ovarian aging. *Reproductive Biology and Endocrinology* . 9,23.
- Gougeon, A. (2004). Dynamics of Human Follicular Growth: Morphologic, Dynamic, and Functional Aspects. *Elsevier*, 25-39.
- Guyton , A.C. (2001). *Textbook of Medical Physiology* . (Çavulu, H. Çev. Ed.). İstanbul: Nobel Top Kitabevi.
- Ind, T. (2005). The anatomical basis of clinical practice. Standring, S (Ed). *Grays Anatomy*. Toronto:Elsevier.
- Junqueira, L.C. & Carneiro J. (2006). *Temel Histoloji*. (Solakoğlu S, Aytekin Y. Çev. Ed.). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Kierszenbaum A.L. (2006). *Histoloji ve Hücre Biyolojisi- Patolojiye Giriş*. (Ramazan Demir,Çev. Ed.).Ankara: Palme Yayıncılık; 2006.
- Krohmer, R. (2004). *The reproductive system*. Texas: Chelsea House.
- Moore, LK & Persaud, TVN. (2002).*Klinik Yönleri ile İnsan Embriyolojisi*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Motta, P.M., Makebe, S., & Notta, S.A. (1997). The ultrastructure of human reproduction. *Human Reproduction*,3, 281–295.
- Noyan, A. (2008). *Yaşamda ve Hekimlikte Fizyoloji*. (17. Baskı). Ankara.
- Ovale, W.K. & Nahirney, P.C. (2004). *.Netter Temel Histoloji*. (Müftüoğlu S, Kaymaz F, Atilla P Çev. Ed.). Güneş Tıp Kitabevi.
- Pansky,B. (1982). *Review of Medical Embryology*. New York: Mc Millan Publishing.
- Ross, M.H. & Pawlina, W. (2011). *Histology, a Text and Atlas*. (6. Baskı). Baltimore, Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Sadler, T.W. (2005). *Langman Medikal Embriyoloji*. (Başaklar A. C. Çev.Ed.).Ankara : Pamle Yayıncılık.
- Senger, P. (2005). The Organization and Function of the Female Reproductive System. *Pathways to Pregnancy and Parturition* . Pullman, WA : Current Conceptions.
- Snell, R.S. (2004). *Klinik Anatomi* (6.Baskı).İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Solomon,E.P. (2002).*İnsan Anatomisi ve Fizyolojisine Giriş*. (4. Baskı). İstanbul: Birol Basın Yayın.
- Tekelioğlu, M. (2002). *Özel histoloji ince yapı ve gelişme*. Ankara: A.Ü.
- Wallace, W.H. & Kelsey, T.W. (2010). Human ovarian reserve from conception to the menopause. *PLoS One*, 5, 8772.